REPERE MISIONARE CREȘTINE PENTRU O LUME SECULARĂ SAU FUNDAMENTALISTĂ

Emil Jurcan*

Abstract: The present study intends to make an analysis of the religious situation in the European space at the beginning of the third millennium. There are two major confrontations for Europe citizen who lives in this period: on the one hand it is about religious indifference that destroys the sacred feeling of the soul. The only landmark for desecrated man remains the world of material world. On the other hand it is about religious fundamentalism so aggressively in the last period. Christian mission must start from the reality that all people are God's creation and interpersonal dialogue should be based on the "agape" structure¹.

Keywords: indiferentism, fundamentalism, hedonism, spiritualitate, umanism.

Societatea contemporană a mileniului al treilea se caracterizează printr-o dimensiune polarizantă. Propriu-zis, se merge pe extreme. De fapt, cred că acesta este sensul sau orientarea: de a centrifuga totul, fie la categoria *plus*, fie la cea cu *minus*. Treapta sau clasa de mijloc dispare și rămâne doar plusul sau minusul extrem. Lumea nu se mai împarte la trei (bogați – clasa de mijloc – săraci), ci doar la doi (foarte bogați – foarte săraci). Într-o relatare de ziar, de acum câteva zile (din 25 aprilie 2015) se prezenta cu emfază ideea că pătura bogată din Marea Britanie și-a dublat veniturile în ultimul an.

* PhD Professor, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia (Faculty of Orthodox Theology).

¹ Pe tema acestui studiu s-au scris lucrări de referință și anume: Russel Shaw, *Europe's Crisis of Faith* in „Catholic Answer Magazine”, vol. 19, nr. 2; David Klemm and William Schweiker, *Religion and the Human Future. An Essay on theological Humanism*, Singapore, Blackwell Publishing, 2008; Joseph Ratzinger, *Werte in Zeiten des Umbruchs. Die Herausforderungen der Zukunft*, Freiburg-Basel-Wien, Herder Verlag, 2005.

Părea o știre de succes, deși din perspectiva creștină, bogăția unora înseamnă, pe principiul vaselor comunicante, sărăcia altora. Polarizarea societății nu poate fi un indiciu al bunăstării și al relației de iubire și respect dintre oameni. Pentru a fi mai credibil am să dau câteva exemple:

Pe linie *economică* polarizarea se vede în gruparea societății pe cele două extreme: foarte bogați și foarte săraci, oameni care tind spre o bogăție tot mai mare, cumulată în mâna unei oligarhii, în timp ce la polul opus se află masa imensă, majoritară, a celor care trăiesc la nivelul subzistenței. Segmentul de mijloc este tot mai restrâns și mai rarefiat. Se face o adevărată publicitate pentru tipul de bunăstare arogantă, la care masa demografică doar visează, fără a avea vreodată posibilitatea de a accede la această stare. Discrepanța se vede și în delimitarea impusă între cele două pături. Aici exemplul american, cu cartiere private, cu un fel de graniță, cu senzori și cu patrulare, este evident. Nimeni nu intră decât cu aprobarea locatarilor oligarhi. Economia devine planul sau câmpul de dispută între cei care au și cei care vor să aibă, între cei care se folosesc de ceilalți pentru ei și de cei care se vând pe sine pentru alții.

La nivel *educațional* se insistă pe promovarea vârfurilor, lăsând la o parte masa imensă care trebuie doar să execute ceea ce primește din cercetarea oamenilor din top. Mai ales în țările occidentale se lucrează pe acest sistem, astfel încât masa majoritară devine robotizată. Lucrurile au o reverberație negativă inclusiv în problema sănătății. Se pare că creșterea procentului de oameni bolnavi de Alzheimer se datorează și atrofiei creierului, care timp de opt ore la serviciu execută o singură operațiune, fără să implice gândirea. Angajatul este structurat doar pe execuția unor etape sau subetape pentru realizarea unui produs, care este opera unui grup de cercetători, singurii care gândesc în cadrul acestui proces. Creierul nemailucrând sau un segment mare de timp nefiind pus în funcțiune cu o gândire complexă i se atrofiază ceilalți centri de conexiune, deoarece după cele opt ore de activitate angajată, există un alt program tot așa de restricțional la nivelul gândirii, inducând aceeași stare de inactivitate a creierului. Este perioada de după programul de

la serviciu, când oamenii ajunși acasă stau o după amiază întreagă și privesc programe tv, fără să pună la lucru celulele nervoase ale creierului, paralizându-le într-o simplă acțiune de receptare de informație banală, care odată privită este uitată. Cu alte cuvinte, este vorba tot de un timp al inactivității, a paraliziei gândirii, care duce în cele din urmă la atrofierea acuității minții umane și la starea maladivă numită Alzheimer. Această boală se coroborează foarte bine cu lipsa de activitate concretă mentală, precum și cu lipsa mișcării, fiind un fel de boală a confortului. Și atunci, un creier care execută o viață întreagă doar un singur procedeu de lucru, fără să îl prelucereze sau să îl analizeze, un creier care nu mai intră în dialog, nu mai gândește ca să întrețină dialogul, ci doar primește informații banale, își atrofiază mare parte din menirea lui și ca atare de la o anumită vârstă acel organ devine aproape paralizat. Începe să uite, începe să piardă relația cu ceilalți pentru că de fapt se pare că toată viața nu a avut libertatea de a gândi sau de a acționa liber în baza gândirii sale. Toată viața omul respectiv a fost un introvertit, care a făcut ceea ce i s-a cerut și care apoi s-a retras în confortul singularității sale.

Am putea analiza și din punct de vedere *politic* polarizarea societății. Astfel, avem un segment minoritar, oligarhic, bine antrenat politic, care manevrează demagogic marea majoritate din societatea votantă, care din patru în patru ani, alege mai mult sau mai puțin conștient pe cei mai buni dintre demagogi. În realitate, totul este o mascaradă simplă, un concurs de promisiuni între candidați, promisiuni care a doua zi sunt uitate și nu își mai aduce aminte nimeni de ele decât după alți patru ani.

Și din punct de vedere *religios* asistăm tot la o polarizare a societății. Pe de o parte întâlnim exacerbară fundamentalismului și a extremismului religios, care are ca punct de plecare expresia din timpul lui Tertulian, pe care o auzeau creștinii: *non licet esse vos*. Pe de altă parte, la capătul opus întâlnim indiferentismul, coroborat cu ateismul. Marea majoritate a europenilor se definesc ca indiferenți religios sau mai eufemic ca umaniști, deoarece termenul de atei li se pare demonetizat de propaganda de zeci de ani a comunismului

militant și dialectic. Umanismul este deci expresia de *facelift* a ateismului, care în perioada dintre anii '45 – '89 și chiar din anul 1917, odată cu revoluția bolșevică, a început un proces foarte violent de ateizare și de desacralizare a omului „nou”. În acest proces atât de groaznic au fost trimiși la moarte sutele de milioane de oameni duși în Siberia sau în alte locuri de detenția comunistă². Pentru a-și pierde urma, ateismul și-a schimbat denumirea în umanism, promovând valorile omului fără Dumnezeu, despre care părintele profesor Dumitru Popescu spune că este „*omul fără rădăcină*”. Umanismul promovează hedonismul uman într-o societate telurică³.

Europa ultimilor ani s-a trezit provocată nu de o revenire la credință, cum ar fi fost normal, o recăutare a sensului religios din trăirea creștină, ca o replică la ateismul devenit umanism. Replica, total nedorită, a fost dată de fundamentalismul islamic, care a devenit o voce tot mai puternică pe harta europeană. Politicienii, doritori de voturi, au trebuit să joace la două capete, fiind mari apărători a ideii *multiculturalismului*, care în cele din urmă înseamnă un fiasco, deoarece sunt unele religii sau mentalități, care nu doresc să primească sau să admire nimic de la alte credințe. Forța islamică din Europa nu poate fi neglijată, mai ales pentru că reprezintă procente imense în campaniile electorale, unde fiecare vot este important. Încercarea politicianilor de a măguli musulmanii este deplorabilă, deoarece au încercat chiar să coopteze în partidele lor *creștine*⁴

² Se pare că suma celor care au fost exterminați de sistemul comunist din toate țările unde el s-a exersat ar fi fost de peste 350 de milioane. Suma este impresionant de mare, de 70 de ori mai mare decât crimele din lagărele naziste. Consider că ar trebui să se facă un proces al acestui tip de comunism criminal, așa cum s-a făcut și în cazul nazismului, tocmai pentru a arăta adevărata față a răului și a nu se mai repeta.

³ Există chiar și un *umanism teologic*, o încercare de a oferi acestui sistem non-teist o poziție teologică. Termenul merită subliniat, deoarece doar în perimetrul credinței se poate vorbi despre un umanism real (a se vedea David E. Klemm and William Schweikr, *Religion and the Human Future. An Essay on Theological Humanism*, pp. 95 – 96).

⁴ Așa s-a întâmplat ca în Partidul Creștin Democrat German să existe mulți membri musulmani, deși denumirea partidului nu se potrivește cu credința lor.

membrii care nu au nimic de a face cu creștinismul, deoarece nu sunt. Această struțo-cămilă s-a făcut doar pentru a putea câștiga voturile alegătorilor, indiferent de religie, pentru încă patru ani. Totul pare o ipocrizie mai ales în sfera religiosului, care nu mai reprezintă decât o simplă etichetă a trecutului. Însă se pare că uitatea, amnezia credinței se răzbună, de vreme ce apar alte credințe care promovează lipsa toleranței față de celălalt sau față de o altă credință, manifestându-se chiar agresiv.

Europa mileniului al treilea este spațiul în care religia atinge alternative polarizante. Din păcate, la început de mileniul al treilea europeanul se caracterizează printr-un indiferentism religios. Aproape că nu îl mai interesează nimic din ceea ce se numește tradiția creștină a strămoșilor lui. Își trăiește viața bucurându-se și cuantificându-se după forța financiară pe care o are. Statisticile pe care sodajele de opinie le realizează pe tema *fericirea europeanului* sau *care este poporul cu cea mai fericită speranță de viață* au în vedere nu neaparat întâlnirea dintre om și adevărata fericire, dintre om și sursa acesteia, Dumnezeu, acea stare de fericire ce pornește de la spirit spre materie, ci întâlnirea dintre om și sursa materialității sale, pe care europeanul o percepe ca fiind forța financiară a omului. Cu alte cuvinte se prezintă ca fiind cel mai fericit popor, acela care are cel mai mare PIB pe cap de locuitor, care are cele mai bune sisteme de sănătate sau educaționale sau cel care își permite cele mai exotice concedii și mai scumpe momente de bucurie. Pe acest criteriu se stabilește topul „popoarelor fericite” ale Europei. Pentru restul popoarelor, mai ales cele intrate în spațiul Uniunii Europene din lumea post-comunistă, acest top al „popoarelor fericite” este visul și ambiția de a atinge cât de cât această treaptă.

Fericirea este cu totul altceva. Din perspectiva creștină autentică, nu este o cantitate de servicii religioase sau de prestări de rugăciuni primite drept canon, ci ea se poate percepe doar în privirea omului care s-a întâlnit realmente cu Dumnezeu și cu pacea taborică,

Probabil în viitor se vor orienta spre o denumire mai generoasă ca Partidul Creștin-Musulman Democrat German (sic).

care se degajă din starea euharistică. Adevărata fericire începe de aici și se termină în eternitate. Fericirea care începe de aici și te termină tot aici, nu este decât o himeră, o iluzie a zâmbetului de moment. Este cel mult un zâmbet de satisfacție pe care îl poate oferi obrazul satisfăcut și ochiul privitor spre plăcere. Fericirea este însă mult mai mult. Dacă nu se leagă de eternitate, ea este o iluzie de moment, un surogat al bucuriei, un fel de anestezic de moment. Fericirea nu este un drog al materiei, ci o energie a eternității.

Europenii mileniului al treilea, din păcate, în mare majoritate a lor și-au pierdut credința și și-au creat dumnezei facili, palpabili, pe care pot să îi țină în mână, să îi vadă, cu care să își plătească plăcerile și hedonismul în general. Ca atare, pentru cei mai mulți dintre europeni Dumnezeu este hedonist sau aducător de plăceri empirice. Pe acest fundal de criză spirituală, pe această stare de confuzie spirituală au apărut religii foarte rigide, care nu doresc să accepte stilul de viață total greșit al europeanului contemporan. Pe de o parte, este lăudabilă această orientare, care îți cere să nu îți faci dumnezei ai plăcerii sau să îți creezi o religie hedonistă, din care Dumnezeu revelat biblic să dispară. El nu trebuie confundat cu patimile din noi, cu plăcerile efemere pe care ni le dorim. Pe de altă parte în schimb este foarte riscant, deoarece aceste religii imigrante prezintă un alt tip de Dumnezeu: răzbunător pe plăcerile omului, pedepsitor al empirismului său. Adică promovează o teognosie justițiară foarte dură. Pedagogia acestui Dumnezeu nu este a așteptării, a expresiei „stau la ușă și bat”, ci *stau și te bat sau te pedepsesc*. Crima în numele acestui Dumnezeu este justificată de interpretările teologilor, care acceptă acest tip de religie, în care El este încruntat și autocrat, marcat de determinism și de atotputere. Este Dumnezeul talionist, care răsplătește și aici și dincolo orice greșală.

Dumnezeul creștin însă este *Cel care așteaptă*, conform unei pedagogii a iubirii paterne. El stă la ușa sufletelor noastre și la capătul scării lui Iacov, așteptând reîntoarcerea noastră de la *turma porcilor păcatelor*, care ne-a consumat toată averea, toată vloga noastră ființială. În raport cu omul, cea mai propice definire a Dumnezeului creștin este *așteptarea, bătaia în ușă*, expresiile „*Vino*,

iată toate sunt gata... intră întru bucuria Domnului tău...veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați...". Este singura revelație autentică. Dumnezeu așteaptă pentru că El este iubire și nu pedepsește. Pedepsa este de fapt repercursiunea acțiunii noastre de autodistrugere prin păcat și patimă. Răul din viața noastră nu este pedeapsa Lui, ci a noastră prin dezechilibrare a existenței noastre hedoniste, prin pierderea vectorului spre adevărata fericire.

Din păcate, starea de confort a euro-americanului se poate constata din indiferentismul lui față de religie și mai ales față de suferința religioasă. Se știe clar că din zece oameni care sunt uciși, opt sunt creștini, omorâți pe motiv de credință iar cei care îi ucid, din păcate sunt fundamentalistii islamici. Pe acești oameni nimeni nu îi apără. Pentru acești oameni nimeni nu ridică un deget. Dacă acești oameni care mor, ar fi fost mari magnați de resurse petroliere am fi putut vorbi astăzi de al treilea, al patrulea sau al cincilea război, pentru că euro-americanul plutocrat se luptă doar atunci când îi sunt afectate resursele sale materiale, aducătoare de confort și stare de bine. Or, acești studenți, care au avut curajul să spună că sunt creștini și au plătit cu viața lor, câștigându-și eternitatea, pentru insensibilitatea pseudo-creștinismului consumist nu au însemnat decât o cifră de statistică. Martiriul lor a rămas la nivelul unei știri de ziar. O știre de statistică a ajuns moartea celor care L-au iubit pe Cel care a spus *„Eu sunt viața... Eu sunt lumina lumii”*. Iubirea de Dumnezeu și moartea celor care iubesc nu mai contează, deoarece martiriul lor nu aduce bani, nu produce beneficii materiale.

Prin anii '60 ai secolului trecut Europa și mai ales spațiul german se reconstruia. Atunci s-a deschis spațiul pentru mâna de lucru ieftină din Orient. Atunci a apărut planul Marshall și era nevoie de mulți oameni pentru a impune această reabilitare a Germaniei. Europa a început să se umple de imigranți, care veneau nu doar pentru reabilitarea unei țări, ci și pentru drepturile lor de foști coloniști, care aveau prioritate la cererea rezidenței în acele țări, care cândva le cuceriseră țara și o colonizaseră. Acești rezidenți și-au adus cu ei tradițiile lor religioase, credințele lor. S-au integrat în noile societăți. Copiii lor s-au născut în Europa și au devenit cetățeni cu

drepturi depline, însă credința și tradițiile lor au rămas aceleași. Acești oameni au început să se simtă atacați, mai ales de consumismul și hedonismul occidental. Ei au început să își reconsidere credința și gândirea și la rândul lor să spună că își propun să cucerească din punct de vedere religios Europa. Politicienii, de dragul votului au crezut că este o metaforă, însă mai apoi și-au dat seama că aceștia nu se jucau cu cuvintele. Dar totuși voturile lor erau importante. Ca atare s-au făcut că nu pricep nimic din această expresie și au introdus eufemismul *multiculturalitate*.

Cucerirea orientalilor în segmentul european se făcea prin creșterea exponențială demografică și prin intransigența credinței. Începea să se vadă o diferență între europeanul cu un copil și cel de sorginte orientală cu zece copii. Diferențele se vedeau în ceea ce privește tipul de educație. Europeanul cu un copil nu avea sentimentul educației religios-morale, cât mai ales cel a educației empiric-hedoniste. Mentalitatea lui competitiv – economică se reverbera în subconștientul copilului, la rândul lui *dresat* să fie un luptător pentru confortul său financiar, indiferent de relația cu ceilalți sau cu cei care nu au. Europeanul de tradiție orientală își respecta credința, impunând cu rigurozitate regulile și cutumele religioase în care el a fost crescut. Cu siguranță că există și eșecuri în educație, dar în marea majoritate, acești oameni se țin de tradiția lor.

Europeanul cu o familie restrânsă sau uneori monoparentală, este destul de superficial când este vorba despre tradițiile spirituale ale țării sale. Europeanul de sorginte orientală își respecta credința și se vede permanent amenințat de provocările consumismului și ale hedonismului. El nu este adeptul *multiculturalismului*, care nu îl reprezintă, deoarece el nu consideră că are ceva de dat sau de luat de la europeanul creștin. Creștinismul este pentru ei ceva ce nu se poate accepta, pentru că în primul rând ar fi o religie ... politeistă sau triteistă. Asta demonstrează necunoașterea creștinismului.

Multiculturalismul, deși o idee bună și foarte necesară Europei, pentru cunoașterea reciprocă, pentru relația de apropiere între oameni, este promovat din păcate unilateral: doar dinspre partea creștină. Din cealaltă parte el este considerat o încercare de momire,

de ispitire cu tentația sincretistă, cu ideea de *marketing religios*. Ca atare, multiculturalismul a fost și este promovat mai mult dinspre partea indiferentismului religios, a unui creștinism superficial, care consideră că a face rugăciune comună, a presta ritualuri religioase comune sau a respecta tradiții comune este o cale spre unire.

Un creștin autentic crede că unitatea și cunoașterea între religii nu se face prin împrumuturi și sincretisme, ci mai ales prin educarea unui sentiment al dragostei și al ideii că toți oamenii sunt creația lui Dumnezeu, „*Care vrea ca tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*”. Relația de cunoaștere prin iubirea creației și a Creatorului îi face pe oameni, indiferent de religie să se simtă frați ai creației și copii ai Creatorului. Respectul între credințe nu se realizează decât prin crearea conștiinței că orice om este un frate în creație, ca unii care am fost făcuți din același lut adamic. Nimeni nu trebuie înlocuit, căci fiecare este un *hapax*, o unicitate, care completează alte unicități.

Europa nu poate fi islamizată, pentru că în acel moment își pierde seva istoriei sale. Nimeni nu condamnă sau satanizează islamul, dar el nu face parte din fibra istoriei europeanului. ADN-ul acestuia se bazează pe sentimentul creștin. Bassam Tibi consideră că încercarea europenilor de a crede că islamul poate fi asimilat este falsă, deoarece această religie nu poate accepta o atare stare și nici să intre într-o combinație sinergică cu creștinismul. Însă, continuă analistul, islamul trebuie să învețe că Europa are anumite valori civice generale pe care trebuie să le respecte. În primul rând, este vorba despre *democrație*, fără de care bătrânul continent nu poate funcționa. Dreptul fiecăruia se poate garanta doar în măsura în care și adepții islamului veniți aici îi asumă această obligație. Islamiștii care își doresc să rămână în Europa trebuie să accepte aceste obligații și anume respectarea legislației în vigoare în fiecare stat și păstrarea ideii de democrație și drepturi egale pentru toți. Deși unii militanți încearcă să acrediteze ideea că musulmanii din Europa ar trebuie să se ghideze după colecția de legi numită Sharia, totuși se crede că fiecare cetățean este obligat să respecte legile statului unde rezidează. Sharia nu se poate aplica și impune în Europa iar impunerea ei ar

duce la o catastrofă în domeniul drepturilor egale ale cetățenilor de aici.

Misiunea creștină autentică înseamnă în primul rând stabilirea unei baze de la care să se pornească dialogul. Nu se poate concepe un punct de întâlnire, dacă nu se ia în calcul limbajul utilizat. Permanent în istorie între islam și religiile biblice a fost un dialect al disjunției. Din păcate, lumea creștină a fost influențată de islam în problematica pe care o va aborda protestantismul. Tema iconografică, simplificările teognoștice, eliminarea tainelor, a misterelor care nu se puteau explica rațional, au fost influențate de filosofia de sorginte islamică. S-a trecut cu vederea ideea că teognoșia creștină este meta-logică și meta-matematică, că unu poate fi și trei și unu în același timp. Raționalismul islamic a creat o stare de eliminare a ceea ce umanul trebuie să accepte ca taină și ca nedefinire logică.

Nu doar islamul pare a fi provocarea misionară a europeanului, cât mai ales umanismul sau ateismul camuflat sub cât mai multe denumiri cu caracter eufemic sau chiar atractiv pentru omul neinițiat. Există mai multe forme de exprimare a acestui ateism postmodern. În primul rând, se vorbește despre umanismul propriu zis⁵, adică despre valori strict umane, care au ca scop punerea în lumină strict a materialității omului. Omul este doar materie și cel mult conștiință, care tot o formă de materie este. Energia este o emanație a materiei și deci o stare supramaterială, care totuși este intrinsec legată de materie. Din păcate, știința fizicii cuantice, cam strică actualmente calculele materialiştilor, căci primii pun accent acum doar pe energie, considerând că aceasta este definitorie inclusiv pentru materie: materia este energie condensată. Se trece deja dincolo de sfera materialului și a umanului strict și se intră în sfera meta-fizicului și a meta-materiei.

⁵ Pe tema aceasta Corliss Lamont a identificat principiile umanismului, destul de multe la număr care încorsetează omul în spațiul materialului, oferindu-i starea de *satisfacție* cu valențe perene, ceea ce pare a fi un surogat al eternului, ca aspirație în sufletul omului (a se vedea C. Lamont, *The Philosophy of Humanism*, Eighth Edition, Revised, New York, Humanism Press, 1997).

Pentru a fi mai credibil umanismul își revendică expresii variate, care în cele din urmă duc spre același rezultat: ateismul sau stare de reușită la căutarea lui Dumnezeu. O primă expresie este cea de *agnostic*, care sub ideea de *a nu cunoaște*, prezintă de fapt renunțarea la căutarea divinului și ca atare catalogarea ca *necunoscător al lui Dumnezeu*. Dacă ar fi sinceritate în căutare am putea ajunge la afirmația că agnosticul este cel care știe că Dumnezeu nu se poate cuprinde cu mintea umană, deci ar afirma incomprehensibilitatea divină și nu invers: necunoașterea lui Dumnezeu. *Liber-cugetătorul* este un alt termen, apărut ca și *agnosticul* în secolul al XIX-lea și care ne pune în față ideea de om care elimină orice dogmă sau doctrină, orice presiune morală sau doctrinară, care ar putea fi exersată de o instituție religioasă. Eliminarea credinței atât ca act personal, cât și ca promovare a unei doctrine din partea Bisericii, înseamnă în cele din urmă eliminarea lui Dumnezeu din viața omului. Și această expresie camuflează în ea ideea de necredință și de ateism, ca și *umanismul*, care astăzi dă senzația că este vorba despre o concepție care dorește binele umanității, de parcă nu ar mai fi și alte gândiri care doresc fericirea omului.

Umanismul crează ideea falsă că omul este fericit doar dacă elimină credința într-un Dumnezeu supranatural și trăiește după propriile lui reguli materialiste și efemere. Mai mult, eliminându-L pe Dumnezeu, această gândire utilizează reguli morale preluate din credință, fără însă să recunoască faptul că Dumnezeu este autorul și mentorul lor. Alți termeni care redau necredința ar fi *non-religiosul*, *raționalistul* sau *scepticul*, fiecare cu propria sa definiție. Din păcate, există largi categorii care se includ fie într-o grupare, fie în altele, evitând cu eleganță sau brutal ideea de Dumnezeu și de credință.

Trăim într-un spațiu în care *non-religiozitatea* începe să se plătească, de vreme ce la opusul ei se află *fundamentalismul*⁶.

⁶ Pe această temă găsim un studiu al lui Jakobus M. Vorster, *Core Characteristics of Religious Fundamentalism Today*, în rev. „Journal for the Study of Religions and Ideologies”, vol. 7, nr. 21, 2008, pp. 44 – 65. El arată că rigorismul unei priviri ultra-ortodoxe face ca în fiecare religie, chiar și în

Europa, departe de a deveni, deocamdată Eurabia, are totuși *șansa negativă* de a experimenta stări de confuzie spirituală. În baza multfluturatei lozinci *drepturile omului* s-a ajuns astăzi la o presiune a minorității pe majoritate. Minorități sexuale, religioase sau de altă natură își cer cu atâta vehemență drepturile, argumentând că este *obligatoriu acest lucru în baza drepturilor omului*, încât majoritatea se vede permanent pusă la colț și amenințată. Nu este de mirare că sunt oameni care afirmă că mai bine ar fi minoritari (sexuali, religioși, etnici etc.) pentru a avea mai multe drepturi în societate.

La capătul celălalt apar grupări în care expresia *drepturile omului* nici nu intră în discuție. În numele divinului și al revelației religiei respective drepturile omului sunt total supuse drepturilor cerute de Divinitate. Divinitatea, care în multe cazuri este foarte exigentă cu drepturile obediente ale omului, impune reguli stricte, uneori punitive și dure, pe care omul mileniului al treilea nu le mai înțelege și sunt destul de greu de acceptat. Și atunci aceste drepturi sunt impuse sub amenințarea pedepsei divine și a excluderii comunității, ba chiar anularea fizică a celui care nu se supune lor.

Europa non-religioasă, care a considerat că a fi raționalist înseamnă a nu mai avea nici un crez spiritual, a nu mai avea nici o dorință sacră, trebuie să își redefină credința. Este vorba în primul rând de regrouparea europenilor în jurul ideii de *spiritualitate autentică*. Am insistat pe această expresie, deoarece se vehiculează atâtea *spiritualități*, care mai de care mai deplasate și evident false. Termenul *spiritualitate* a fost din păcate demonetizat. Regăsirea rădăcinilor Europei, misionarizate pe către primii apostoli și apoi de către ucenicii lor, descoperirea unei Europe nescindate ca și credință, este reperul unui continent care poate astfel să își salveze identitatea. Europa poate deveni multiculturală, dacă pune la baza acestei căutări expresia paulină „*nu mai este elin, nici barbar, nici scit, ... nu mai este rob sau slobod... ci toți sunt una în Hristos*”. Această stare hristică are valoarea iubirii și a respectului, câtă vreme acele gândiri

creștinism, să existe elemente fundamentaliste. Este vorba de o permanentă teamă de celălalt de altă credință (p. 47).

religioase sunt expresia supremă a iubirii și a respectului dintre oameni. Dacă aceste valori nu sunt respectate, dacă apare agresivitatea în numele nu știu cărui Dumnezeu, ei bine, Europa nu trebuie să îi păstreze pe acești adepți ai violenței, doar de dragul de a fi tolerantă. Toleranța înseamnă totuși și fermitatea de a nu lăsa răul să prolifereze. Poate că dacă nu ar fi goana după voturi și compromiterea politică pentru a le aduna, s-ar putea fixa niște cadre ferme, care să fie respectate. Propun eu în numele iubirii creștine, câteva cadre de relație, dar care să respecte și legea fiecărui stat, și anume:

- respectul pentru orice credință sau sentiment religios. Nimeni nu are dreptul să caricaturizeze sentimentele religioase ale nimănui. A face caricaturi despre Mahommed sau despre Sfânta Treime, despre Maica Domnului sau despre haina preoțească, înseamnă o atitudine de lipsă de respect față de sentimentele religioase ale adepților respectivelor credințe.
- lipsa oricărei violențe în numele lui Dumnezeu. Dumnezeu în Europa nu cere violență. Dacă cineva își dorește violență în numele Lui să plece acolo unde ea se practică, pentru că Europa se bazează pe iubirea lui Dumnezeu și respectul dintre oameni. Orice violență în numele lui Dumnezeu trebuie sancționată prin retragerea cetățeniei și a dreptului de a rămâne pe acest continent.
- Încercarea de a cunoaște reciproc tradiții și elemente frumoase din credințele colaterale. Mai concret, o educație a frumosului celuilalt. A vedea ce are frumos cel de lângă tine și nu de a constata doar răul, arată că suntem pe calea asumării unui model european autentic. În Europa oamenii se cunosc și se respectă. Ei își propun valorile lor care îi unesc și nu disjunțiile care îi despart.
- Lipsa unei promovări agresive a minorităților sexuale sau religioase. Minoritățile trebuie respectate, atât timp când nu agasează normalitatea vieții majorității europenilor. Sistemul de viață LGBT pentru omul normal european

reprezintă o realitate care însă nu trebuie persecutată. Creștinul nu persecută, ci se roagă și îl ajută pe cel în cauză. Deci nu trebuie făcute parade ale minorităților, care știm că agresează tradiția majorității, dar nici persecutate persoanele de altă orientare, decât cea majoritară.

Din păcate, se poate vorbi tot mai greu despre o societate creștină autentică, gata să se opună secularismului, de vreme de se insistă să se definească societatea europeană ca fiind una *postseculară* (Jurgen Habermas), iar în problematica cunoașterii credinței se poate vorbi deja despre un *analfabetism religios*, care îi lasă pe europeni fără antidotul imunitar în fața invaziilor de oferte religioase. Lumea creștină are nevoie de conștiința propriei sale valori, precum și de redescoperirea *alfabetului credinței*. Acest alfabet nu înseamnă o memorare de texte doctrinare, ci o redescoperire a prezenței lui Dumnezeu în existența de fiecare zi. A-L redescoperi pe Dumnezeu în propria existență este urmată de căutarea revelației autentice, unde să se dezvolte această experiență unică⁷.

Misiunea spirituală pentru omul dezorientat înseamnă în primul rând o căutarea a sensului întregii materialități, care definește acum mentalitatea colectivă din mileniul al treilea. Materialitatea ca mentalitate trebuie să fie schimbată în meta-materialitate sau o concepție care să treacă dincolo de empiric, spre Dumnezeu. Omul societății mileniului al treilea are nevoie de o depășire a condiției și a consumismului actual. Dacă nu o face se va sufoca în exact ceea ce acum consideră că este sufletul existenței sale: materia.

În al doilea rând, europeanul indiferentist are nevoie de un alt limbaj al credinței. Este nevoie de o altă abordare catehetică, care să

⁷ „În astăzi lumea este amenințată de ură și răutate. Abuzul față de imaginea lui Dumnezeu este tot așa de periculoasă astăzi ca și negarea Lui, așa cum a apărut în secolul care a trecut, precum și în sistemele totalitare, pustiind din punct de vedere spiritual lumea”, spunea Ratzinger în lucrarea sa *Werte in Zeiten des Umbruchs. Die Herausforderungen der Zukunft*, Freiburg-Basel-Wien, Herder Verlag, 2005, p. 152.

nu se asemenea cu lecțiile de dogmatică rigidă sau catehezele destul de seci, pe care încă le poate auzi în biserici. Predica are nevoie de o altă abordare și un alt mod de dialog. Nu se poate merge mai departe cu dialoguri sterile și cu dispute religioase interminabile. Mântuitorul Hristos ne-a oferit modelul misiunii: „*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând faptele voastre cele bune să Îl preaslăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri*”(Matei 5, 16). Misiunea prin empatie sau prin modelul personal este cea mai convingătoare. Lumea păgână nu s-a convertit prin doctrină, ci prin modul de viață al primilor creștini.

Pentru fundamentalismul religios este nevoie pe de o parte de o replică clară a sistemelor statale, bazată pe respect și libertate. Dar în același timp este nevoie de cultivarea credinței, a alterității altor religii și tradiții. Lumea are nevoie de modele iar modelul este cel al iubirii divine și cel al iubirii inter-umane. Care este credința care vorbește cel mai mult despre iubire? Educația spre celălalt trebuie să fie linia directoare în procesul pedagogic sacral de recuperare a apropierei dintre oameni și reconștientizarea stării fraternală a societății.

Misiunea într-o Europă a mileniului al treilea trebuie să fie una a reconștientizării și a redescoperirii fundamentului comunicării sociale: iubirea. Iubirea lui Hristos pentru umanitate este baza de la care va trebui să plece și umanitatea în redescoperirea valorilor omului, dar nu a omului autonom, ci legat intrinsec de prezența divină și de starea de sfințenie, ca un deziderat al existenței sale. Doar în această stare se poate vorbi despre bucuria sfințeniei și a relației cu adevărat inter-umane. Doar așa putem crea starea de cunoaștere relațională și de bună viețuire în Europa mileniului al treilea.

Bibliografie

1. Klemm, David and Schweiker, William, *Religion and the Human Future. An Essay on theological Humanism*, Singapore, Blackwell Publishing, 2008.
2. Lamont, C., *The Philosophy of Hmanism*, Eighth Edition, Revised, New York, Humanism Press, 1997.

3. Ratzinger, Joseph, *Werte in Zeiten des Umbruchs. Die Herausforderungen der Zukunft*, Freiburg-Basel-Wien, Herder Verlag, 2005.
4. Shaw, Russel, *Europe's Crisis of Faith* in „Catholic Answer Magazine”, vol. 19, nr. 2.
5. Vorster, Jakobus M., *Core Characteristics of Religious Fundamentalism Today*, in rev. „Journal for the Study of Religions and Ideologies”, vol. 7, nr. 21, 2008, pp. 44 – 65.